

Õiguskantsler

Teie 27.02.2014 nr

Meie 17.03.2014 nr 7-5/140357/1401188

**Seisukoht õigusrikkumise puudumise kohta
Lasteaia toiduraha arvestamine Sindi Lasteaias**

Lugupeetud []

Pöördusite minu poole avaldusega, mis puudutas lasteaia toiduraha arvestamist Sindi Lasteaias.

Täpsemalt selgitasite, et Sindi Lasteaia direktor on [12.11.2013. a käskkirjaga nr. 1-4/149 kinnitanud lasteaia kodukorra lastevanematele](#), mille punktid 10.1 ja 10.2 käsitlevad lasteaia toiduraha tagasiarvestamise korda. Kuna koolieelse lasteasutuse seadus ei sätesta toiduraha arvestamise korda, palusite minu hinnangut, kas viidatud käskkiri on õiguspärane ja kas lasteaia direktoril on ainuisikuliselt õigus kinnitada kordasid, mis puudutavad otseselt lasteaias käivate lastevanemate rahalisi kohustusi.

Analüüsinud Teie avaldust ja asjakohaseid õigusakte, **leian, et minu hinnangul on Sindi Lasteaia direktori 12.11.2013. a käskkirjaga nr. 1-4/149 kinnitanud toiduraha arvestamise korra punktid 10.1 ja 10.2 sisuliselt õiguspärased. Samuti leian, et minu hinnangul oli lasteaia direktor pädev toiduraha tagasiarvestamise korda kehtestama.**

Põhjendan oma seisukohta alljärgnevalt.

Tulenevalt [koolieelse lasteasutuse seaduse](#) (edaspidi KELS) § 10 lõikest 1 peab kohalik omavalitsusüksus tagama kõigile pooleteise- kuni seitsmeaastastele lastele, kelle elukoht on antud valla või linna haldusterritooriumil ning kelle vanemad seda soovivad, võimaluse käia teeninduspiirkonna lasteasutuses.

On tõsiasi, et lapsed puuduvad koolieelsest lasteasutusest üpris sageli, eriti nooremates rühmades. Tihti on põhjus haigus, aga ka vanemate puhkus, vabad päevad jne. Ka sel päeval, kui laps puudub, toimib lasteasutus oma tavapärasel moel – lasteasutuses on õpetajad jm personal, lasteasutus on ühendatud elektrisüsteemi ja veevarustusega jne. Pole mõeldav pakkuda koolieelse lasteasutuse teenust viisil, et lapse puududes (olgu või haiguse tõttu) saaks lasteasutuse pidaja maksta õpetajale vähem palka või hoida muud moodi teenuse mittekasutamise arvel kulusid kokku, vähemalt mitte märkimisväärses mahus. Seega, avaldades soovi koolieelse lasteasutuse teenust saada, peab lapsevanem arvestama, et teenuse iseloomu tõttu tuleb teenuse eest tasuda ka siis, kui teenust ajutiselt ei kasutata (välja arvatud juhud, kui lasteasutuse pidaja seda lapsevanemale võimaldab).

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Üheks koolieelse lasteasutuse teenuse komponendiks on teenust kasutavate laste toitlustamise korraldamine.¹ KELS § 27 lg 2 järgi katab lapse toidukulu lasteasutuses vanem. Sarnaselt muude koolieelse lasteasutuse teenuse osaks olevate komponentide (kvalifitseeritud personal, nõuetekohane sisustus jne) tagamisele peab lasteasutuse pidaja olema valmis toitlustama kõiki lapsi, kellel on koht lasteasutuses. Selleks peab toitlustaja, olgu selleks teenindusettevõtja või lasteaija palgaline kokk, esmalt varuma vajaliku hulga toiduaineid ning seejärel vajaliku koguse toitu valmistama.² Teades toitlustatavate laste arvu, on toidu valmistamisel võimalik arvestada tegelikku lasteasutuses kohal olevat laste arvu. Seda saab aga teha vaid siis, kui teatud toiduaineid pole juba ära ostetud ja toitu pole hakatud valmistama. Vastasel juhul, kui toitlustaja valmistaks toidu ka lastele, keda tegelikult lasteaias sellel päeval pole ja kelle eest vanem selle päeva toiduraha ei tasu, kannab toitlustaja kahju. Kogu koolieelse lasteasutuse lõikes (eriti näiteks haiguspuhangute ajal) võivad need kulutused olla küllaltki suured. Selleks, et sellist olukorda ei tekiks, peaks toitlustaja teadma, kui palju lapsi kõnealusel päeval kohal on. Samas ei saa toitlustaja hakata kohalolevate laste arvu kindlaks tegema alles kõnealusel päeva hommikul, sest kõik ettevalmistused toidu tegemiseks ei saa alata samal päeval. Näiteks esmaspäevase toiduvajaduse kohta peab toitlustajal olema selgus (eelkõige hommikusöögi osas) vähemalt reedel. Järelikult, kui laps nädalavahetusel haigestub ning vanem teatab sellest lasteasutusse esmaspäeva hommikul, on lapse toitlustamise vajadusega esmaspäeval tegelikult juba arvestatud ja algustki tehtud. Seetõttu on minu arvates mõisteta, et kui toitlustaja on juba astunud samme lapse toitlustamiseks (tellinud toiduained ja asunud toitu valmistama), siis tuleb teenuse saajal need tehtud kulud hüvitada.

Märgin, et analoogselt tuleb tavapäraselt ka muude teenuste ostmisel arvestada, et kui isik loobub teenusest (olenemata põhjusest ja tegu pole teenuseosutajast tuleneva põhjusega), tuleb teenuse osutaja juba tehtud kulutused hüvitada.³ Ka juhul, kui lasteaias on tavapärasest oluliselt vähem lapsi (koondrühmad jõulude ajal, suvel), tuleb lasteaija köök käigus hoida, töö on kokk jm vajalik personal. Neile tuleb töö eest palka maksta kokkulepitud ulatuses sõltumata sellest, et võib-olla peab toitu valmistama tavapärasest poole vähem. Kui lasteaias käib ajutiselt vähe lapsi, ei pruugi ainuüksi nende toiduraha arvel olla võimalik toitlustamist lasteaias korraldada. Ilma toitlustamiseta aga ei või lasteaiad tegutseda.

Eeltoodut arvestades on minu hinnangul 12.11.2013. a käskkirja nr. 1-4/149 punktides 10.1 ja 10.2 kehtestatud toiduraha tagasiarvestuse kord sisuliselt õiguspärane.

Veel küsisite, kas direktoril on pädevus toiduraha tagasiarvestamise kord ainuisikuliselt kehtestada.

¹ Sotsiaalministri 15.01.2008. a määrus nr 8 „Tervisekaitseõuded toitlustamisele koolieelses lasteasutuses ja koolis“ § 3 lõike 2 järgi peab lapsele olema tagatud eakohane toit kolm korda päevas.

² Sotsiaalministri 15.01.2008. a määruse nr 8 „Tervisekaitseõuded toitlustamisele koolieelses lasteasutuses ja koolis“ § 5 lõike 7 järgi peab laste toitlustamisel lasteasutuses arvestama, et toit valmistatakse võimalikult töötlemata ja värsketest toiduainetest põhiliselt aurutades, keetes ja hautades. Määruse § 5 lõike 4 järgi tuleb lastele pakkuda iga päev erinevat põhitoitu. Peale selle tuleb määruse § 1 lõike 3 järgi lasteasutuses toitlustamise korraldamisel ja toidu valmistamisel lisaks määruse nõuetele järgida ka toiduseaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktide nõudeid.

³ Võlaõigusseaduse § 655 lõike 1 järgi võib tellija töövõtulepingu igal ajal üles öelda. Kui tellija on töövõtulepingu üles öelnud, on töövõtjal õigus nõuda kokkulepitud tasu, millest on maha arvatud see, mille ta lepingu ülesütlemise tõttu kokku hoidis või mille ta oma tööjõu teistsuguse kasutamisega omandas või oleks võinud mõistlikult omandada. Täpsem kulude hüvitamise kohustuse ulatus sõltub suuresti ka osutatava teenuse või tehtava töö olemusest.

KELS § 9 lõike 1 järgi juhindub lasteasutus oma tegevuses koolieelse lasteasutuse seadusest, kohaliku omavalitsuse korralduse seadusest, teistest õigusaktidest ja oma põhimäärusest. Ükski nimetatud õigusaktidest ei sätesta otseselt, kes võib toiduraha tagasiarvestamise korra kehtestada. Samas tuleneb KELS § 21 lõikest 1, et lasteasutust juhib direktor koostöös pedagoogilise nõukogu ja hoolekoguga. Hoolekogu ja pedagoogilise nõukogu pädevust on täpsustatud koolieelse lasteasutuse seaduses.

Pedagoogilise nõukogu pädevuses on õppe- ja kasvatustegevuse analüüs ja ettepanekute tegemine selles vallas (KELS § 22 lg 6). Järelikult lasteaia majandamise küsimustes pedagoogiline nõukogu kaasa ei räägi.

Hoolekogu pädevus on sätestatud KELS § 24 lõikes 3. Muu hulgas on nimetaud sätte punkti 6 järgi hoolekogul õigus otsustada KELS § 24 lõikes 3 nimetatata küsimusi, kui need on koolieelse lasteasutuse seaduse või valla- või linnavalikogu otsusega hoolekogu pädevusse antud. KELS § 9 lõike 2 punkti 4 järgi sätestatakse lasteasutuse põhimääruses hoolekogu ja direktori pädevus. Sindi Lasteaia [põhimäärus](#) ei sätesta hoolekogu pädevuse osas koolieelse lasteasutuse seadusega võrreldes erisusi. Seega pole Sindi Lasteaia hoolekogule toiduraha tagasiarvestamise korra kehtestamise õigust antud. Selgitan, et KELS § 24 lõike 3 punkti 5 ja § 27 lõiget 2, mis sätestavad hoolekogu pädevuse otsustada lapse toidukulu päevamaksumus, tuleb minu hinnangul tõlgendada kitsalt. See tähendab, et hoolekogu pädevuses on vaid toiduraha suuruse otsustamine, mitte raha arvestamise korra kehtestamine.

Eeltoodust saab teha järelduse, et kuna toiduraha tagasiarvestamise korra kehtestamine pole ühegi õigusaktiga antud ei direktori ega hoolekogu pädevusse, võib direktor kui asutuse juht ja selle majandamise eest vastutav isik sellise korra vajadusel ise kehtestada.

Juhin siiski tähelepanu, et KELS § 24 lõike 3 punkti 2 järgi annab hoolekogu direktorile ja valla- või linnavalitsusele soovitusi lasteasutuse eelarve koostamisel ja eelarvevahendite otstarbekaks kasutamiseks. Minu hinnangul võib hoolekogu oma ettepanekuid toiduraha tagasiarvestamise korra küsimuses igal juhul esitada.

Selgitan, et kui Te pole rahul minu antud hinnanguga kõnealusele küsimusele, on Teil võimalus pöörduda asja lahendamiseks kohtu poole.⁴

Loodan, et minu selgitustest on Teile abi. Täna veel kord pöördumast.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Nele Parrest
õiguskantsleri asetäitja-nõunik
õiguskantsleri volitusel

Aigi Kivioja 6938428; Aigi.Kivioja@oiguskantsler.ee

⁴ Täpsemat infot kohtusse pöördumise kohta leiate kohtute infolehel <http://www.kohus.ee/et>.